

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	25 Ionawr 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis / Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr adroddiad	Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth ysgogi gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Darparu gwybodaeth am y gwaith a wnaed gan yr Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n galluogi'r Pwyllgor i fonitro perfformiad a chynnydd yr Adain Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodeb o adroddiadau Archwilio Mewnol er mwyn i'r Pwyllgor gael sicrwydd ar wasanaethau eraill y Cyngor a meysydd corfforaethol. Mae hyn yn galluogi'r Pwyllgor i gyflawni ei gyfrifoldebau yn unol â'i Gylch Gorchwyl. Bydd cyflawni'r cynllun archwilio yn cynorthwyo'r Pwyllgor i gael sicrwydd bod y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu amodau'r Cyngor yn briodol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad ac yn asesu cynnydd a pherfformiad yr Adain Archwilio Mewnol.

- 3.2. Bod y Pwyllgor yn penderfynu a oes arno angen sicrwydd pellach ynglŷn ag unrhyw rai o'r meysydd a archwiliwyd i olrhain cynnydd y cynlluniau gweithredu gwelliant.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Mae Atodiad 1 yn darparu diweddariad ar y gwaith archwilio mewnol a wnaed ers yr adroddiad diweddarau diwethaf i'r Pwyllgor ym mis Medi 2022.
- 4.2. Ers yr adroddiad diweddarau diwethaf i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, mae naw archwiliad wedi'u cwblhau, ac ni roddwyd sgôr sicrwydd isel i unrhyw un. Mae tri adolygiad dilynol wedi'u cynnal ers y diweddariad diwethaf ac mae crynodebau wedi'u cynnwys er gwybodaeth.
- 4.3. Ym mis Rhagfyr 2022, rhannodd y Prif Weithredwr y papur ymgynghori ar yr adolygiad o'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth. Yn yr ailstrwythuro arfaethedig, byddai Archwilio Mewnol yn symud o'r Gyfarwydddeb Gorfforaethol - Llywodraethu a Busnes i'r Gwasanaeth Cyllid ac Archwilio a bydd y tîm yn atebol yn uniongyrchol i Steve Gadd, swyddog Adran 151 a Phennaeth y Gwasanaeth. Fodd bynnag, gan mai papur ymgynghori yw hwn, mae'r trefniadau dros dro yn dal yn eu lle a bydd Archwilio Mewnol yn dal yn atebol i'r Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro, Nicola Kneale.
- 4.4. Mae'r gwasanaeth yn parhau i wneud cynnydd wrth gyflawni'r Cynllun Archwilio ar gyfer 2022/23. Mae diweddariad yn yr adroddiad yn Atodiad 1. Mae'r adroddiad yn amlygu'r prif faterion sy'n ymwneud â gweithrediad y gwasanaeth archwilio mewnol, sy'n cynnwys y canlynol:
- Ers y diweddariad diwethaf ym mis Medi, llwyddodd Archwilio Mewnol i lenwi'r swyddi gwag ar gyfer Prif Archwilydd a dau Uwch Archwilydd yn ystod mis Medi, gan adael dim ond un swydd wag ar gyfer Archwilydd, ac roedd y Prif Archwilydd Mewnol yn ceisio newid y swydd yn Archwilydd Llwybr Gyrfa. Fodd bynnag, yn ystod mis Hydref, llwyddodd y Prif Archwilydd ac un o'r Uwch Archwilydd i gael swydd newydd y tu allan i dîm Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ddinbych.
- 4.5. Mae'r tîm Archwilio Mewnol yn parhau i ddatblygu ymdrechion rhagweithiol yn erbyn twyll. Mae'r tîm Archwilio Mewnol wedi bod ynghlwm â dau ymchwiliad yn

deillio o rannu pryderon, sydd wedi effeithio ar gynnydd wrth gyflawni gwaith sicrwydd. Mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn parhau i adolygu'r prosiectau blaenoriaeth sy'n weddill yng Nghynllun Archwilio 2022–23 er mwyn sicrhau bod archwiliadau blaenoriaeth uwch yn cael eu cyflawni a bod sylw addas yn cael ei roi i sicrwydd ar gyfer y Datganiad Llywodraethu Blyneddol. Bydd hyn yn ystyried sicrwydd a gafwyd o ffynonellau eraill e.e. Archwilio Cymru.

4.6. Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn monitro perfformiad mewn cysylltiad â mynd i'r afael â chamau sy'n deillio o adolygiadau archwilio. Cyfrifoldeb y rheolwyr yw mynd i'r afael â chamau a chofnodi cynnydd ar y system rheoli perfformiad (Verto). Mae Archwilio Mewnol yn parhau i gynnal archwiliadau 'dilynol' ac yn adrodd ar gynnydd gan gyflwyno cynlluniau gweithredu sy'n deillio o archwiliadau sicrwydd isel er mwyn sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud.

4.7. Mae'r ffigwr ar gyfer camau y cytunwyd arnynt gan archwilio a roddwyd ar waith gan y gwasanaeth wedi cael ei adael yn wag gan nad yw adolygiadau ysgolion wedi cael eu rhoi yn Verto ar hyn o bryd, sy'n golygu nad ydym yn ymwybodol o'r holl gamau ac yn ail rydym wedi nodi nad yw pob Gwasanaeth yn diweddarau statws eu camau gweithredu ar Verto. Felly, byddwn yn mynd i'r afael â'r materion a nodwyd ac yn diweddarau'r ffigwr hwn ar gyfer y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nesaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Nid oes angen gwneud penderfyniad ynglŷn â'r adroddiad hwn. Nid oes cyfraniad uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y Cynllun Archwilio'n adolygu meysydd Blaenoriaethau Corfforaethol ac yn darparu sicrwydd ar eu cyflawni.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Amherthnasol – nid oes penderfyniad na chostau yn gysylltiedig â'r adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad na chynnig ar gyfer newid mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Ddim yn angenrheidiol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Ni cheir goblygiadau ariannol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Is-bennawd (dileer fel y bo'n briodol)

10.1. Os na chwblheir gwaith archwilio digonol yn ystod y flwyddyn, mae risg na fydd y Prif Archwilydd Mewnol yn gallu tynnu ar sicrwydd digonol i gyflwyno barn flynyddol gyflawn yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Caiff archwiliadau eu blaenoriaethu i roi sylw i lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol a bydd y cwmpas ar gyfer yr archwiliadau hyn yn canolbwyntio ar risgiau allweddol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud unrhyw benderfyniad gyda'r adroddiad hwn.